

AGRUPACIÓ D'ARQUITECTES PER A
LA DEFENSA I LA INTERVENCIÓ EN EL
PATRIMONI ARQUITECTÒNIC

Col·legi d'Arquitectes
de Catalunya

Plaça Nova, 5
08002 Barcelona
Tel. 93 301 50 00

CAMINS D'AIGUA
Restauració i ús del patrimoni hidràulic

VISITA A LES TERRES DE L'EBRE

Ens plau convocar-vos a la propera activitat de l'AADIPA, prevista per al **dissabte 26 de maig de 2018** i organitzada per Jaume Busquets i Maria Llinàs, codirectors del proper **XLIè Curset**, "**Camins d'aigua: restauració i ús del patrimoni hidràulic**" i Cinta Masdeu, vocal de la AADIPA de les Terres de l'Ebre.

Complementant el Curset d'enguany, us proposem una visita a les Terres de l'Ebre. A Tivenys visitarem un conjunt d'elements patrimonials agrícoles de pedra seca vinculats a l'aprofitament de l'aigua a petita escala, mentre que a Xerta i Sant Carles de la Ràpita visitarem dues grans infraestructures territorials, com són el Canal de la Dreta de l'Ebre i el Canal de Navegació d'Amposta a Sant Carles de la Ràpita.

El programa previst és el següent:

9:45	Punt de trobada: Centre d'interpretació de la Pesca de Tivenys. Avinguda de la Generalitat, 46-54. Recepció de l'Ajuntament acompanyats per Miguel Piñol Pascual, Regidor de festes, fires i turisme de l'Ajuntament de Tivenys.
10:00	Conferències "La importància de la pedra", a càrrec del Dr. Agustí Costa i Jover (URV) i " La tècnica de construcció de pedra seca relacionada en l'aigua ", a càrrec del Dr. Sergio Coll i Pla (URV). La paret seca o pedra seca , i també pedra en sec , és una tècnica de construcció tradicional i popular que es fa a partir de pedres encaixades sense l'ús de cap tipus d'argamassa per unir-les, només sorra seca per acabar d'omplir els buits que hi puguin quedar. La tècnica de paret seca s'usa sovint per a suportar talussos, terraplens, tals com les parets feixades (els marges o les espones que conformen les marjades, els feixos o els bancals de les vinyes o qualsevol altre conreu que podem trobar en moltes zones del país. En el món rural europeu i mundial, algunes de les estructures que s'han fet tradicionalment de pedra seca en llocs d'abundoses en pedres són les relacionades amb elements d'aprofitament de recursos hídrics com pous (tenim pous amb coll, pous amb capelleta, pous integrats en un marge), sínies o sénies, fonts de mina, cisternes (tenim cisternes integrades en un marge), basses, cocons o bassols i abeuradors.
11:00	Visita i explicació del Cocó de Xim , acompanyats per Joaquim Altadill Piñol, propietari del cocó, i per Cèlia Mallafrè Balcells (URV).

12:30	Visita a la Resclosa de Xerta (situada a 1 Km per sota del Assut de Xerta), acompanyats per Dídac Gordillo i Bel, arquitecte agrupat a l'AADIPA. El conjunt patrimonial de l'Assut de Xerta és el llegat del patrimoni hidràulic i industrial fluvial de l'Ebre més rellevant en el tram baix del riu. Es tracta de l'assut (presa o resclosa) construït en diagonal sobre el riu Ebre que condueix l'aigua cap als canals de la dreta i de l'esquerra de l'Ebre que, encara avui, serveixen per regar l'horta i els arrossars del Delta i els conreus hortícoles i de cítrics de les terrasses fluvials interiors. L'assut és fruit d'una llarguíssima seqüència constructiva que es va iniciar en època àrab, l'any 944, i va finalitzar l'any 1446. Les obres dels dos canals, la base fonamental del projecte, no es van començar i acabar fins molt més tard, el canal de la Dreta, que havia d'abocar inicialment les seves aigües al previst canal de navegació de Sant Carles de la Ràpita, es va enllestir l'any 1857, i el de l'Esquerra l'any 1912. Fins llavors l'assut només va servir per a moure els dos molins fariners situats, un al costat de Xerta al marge dret del riu ubicat sobre el mateix raig de l'assut, que data de l'any 1575, i l'altre al costat de Tivenys al marge esquerre, Farinera dels González, constituint el conjunt un important centre econòmic sota el domini de la ciutat de Tortosa. El 1855-57, a l'inici del canal de la dreta es va construir una resclosa per facilitar la navegació del riu, principalment de mercaderies. Aquesta és la mateixa resclosa que es fa servir actualment per a la navegació turística. Cal esmentar entre les mercaderies transportades per l'Ebre, els rais carregats de fusta que baixaven des dels Pirineus fins a les serrerries de Tortosa o els llaguts carregats de pòrtland i guix provinents de les fàbriques de ciment de l'Assut.
14:30	Dinar a Sant Carles de la Ràpita. Restaurant: La Ribera. Plaça de Carles III, 7.
16:30	Punt de trobada: Museu de la Mar de l'Ebre. Plaça Agustí Vizcarro, s/n. Recepció de l'Ajuntament, acompanyats per Josep Caparrós i Garcia, Alcalde de Sant Carles de la Ràpita.
16:45	Visita a la Resclosa de La Ràpita, el Canal de Navegació de Carles III, Museu de la Mar de l'Ebre (La "Casota"), les casetes dels guardes, els antics magatzems i la dàrsena, acompanyats per Josep Raventós i Duran, arquitecte de l'Ajuntament de la Ràpita i pel Sr. Antoni Canicio Albacar, hidrogeòleg, expert en la dinàmica deltaica de l'Ebre. L'antic Canal de navegació d'Amposta a Sant Carles de la Ràpita. Canal construït durant el regnat de Carles III per a desenvolupar la navegació entre el riu Ebre (des d'Amposta) i el Mediterrani (Port dels alfacs, al naixent de la població de Sant Carles de la Ràpita) a causa de les dificultats per navegar pel Delta. Però, en ser construït al mateix nivell del mar i del riu, fou omplint-se de sorra, fet que exigia uns constants treballs de neteja i de manteniment, per la qual cosa fou abandonat. Amb la revitalització promoguda a mitjans del segle XIX, la "Real Compañía de Canalización del Ebro", dirigida pel francès I. Pourcet, en col·laboració amb J. Carvallo Carrión, també enginyer francès, construeix el Canal de la dreta de l'Ebre amb l'objecte fonamental de tornar-lo a fer navegable, encara que construït de nou (i en funció de l'antic) a més alçada que el primer. Però la ràpida implantació del ferrocarril fa antieconòmic el sistema de navegació fluvial, i aquest tipus de servei s'abandona cap al 1867, aprofitant-se el canal com a sèquia. En fer les obres d'arranjament i revestiment del canal han aparegut l'antiga resclosa i les comportes de fusta.

18:30	Visita a la resclosa de l'Encrusa d'Amposta, acompanyats per Dídac Gordillo i Bel, arquitecte agrupat a l'AADIPA i per a acabar un passeig pels Ullals de Baltasar, acompanyats per Xavier Abril i Ferrer, tècnic del Parc Natural del Delta de l'Ebre. Provinent de l'assut de Xerta i fent un recorregut normalment paral·lel a l'Ebre, el Canal de la dreta de l'Ebre, arriba a Amposta per la zona del passeig de Buenos Aires i inicia una desviació cap a l'interior del nucli urbà a partir de la zona de l'antic castell, on es troben les restes de les fortificacions de la tercera guerra carlina. D'aquí passa entre els carrers del nucli urbà d'Amposta fins arribar al Pont de Pedra, on hi ha unes comportes per a regular el pas de l'aigua que circula des d'aquí i cap al Delta pel mateix canal, a més de portar també aigua cap a l'antic Canal de navegació cap a Sant Carles de la Ràpita. Els Ullals de Baltasar ("brolladors d'exotisme") són surgències originades per les aigües de pluja que flueixen per l'aquífer des dels massissos del Port i del Montsià cap al mar, i que, en trobar-se amb els materials deltaics, ja saturats, es veuen obligades a emergir. Són de forma circular i tenen una fondària que oscil·la entre 2,7 i 7 m, i un diàmetre d'entre 5 i 55 m. El flux de descàrrega es fa a través de canals de drenatge i materials torbosos.
19:15	Finalització de la visita.

El cost de la visita és de 27€ per als membres de l'AADIPA i de 30€ per a la resta d'assistents. D'acord amb l'article 20.Ú.14º.d de la *Llei 37/1992, de 28 de desembre, de l'Impost sobre el Valor Afegit*, aquesta factura estarà exempta d'IVA.

El preu inclou:

- Visites guiades i documentació (en format PDF).
- Dinar (Menú: Musclos, cloïsses, calamars i xipirons, de primer i paella marinera o arròs negre o fideuà o arròs de galera o arròs seixat o peix, de segon. Beguda, postre i cafès).

El dinar serà al restaurant La Ribera, ubicat a Sant Carles de la Ràpita a la Plaça de Carles, III, 7. A qui no vulgui el dinar inclòs, se li descomptaran **20€** de l'import de la jornada.

Per a participar, cal formalitzar la inscripció **abans de les dues del migdia de dijous 24 de maig de 2018**, a través de la pàgina [web](#) de l'AADIPA. És indispensable omplir una butlleta per a cadascun dels inscrits amb el nom complet, el correu electrònic i un telèfon mòbil de contacte.

Per a resoldre qualsevol dubte o qüestió en relació a la visita, podeu contactar amb l'Àlex Grávalos, secretari tècnic de l'agrupació, a través del correu aadipa@coac.net o al telèfon 647 97 07 13